

„Vasile Goldiș” Western University of Arad, Romania
North University Centre of Baia Mare, Romania
Institute of professional development, Slovakia,
Association of International Educational and Scientific
Cooperation, Ukraine

Collection of theses of scientific and methodical reports of scientific and pedagogical internship

February 7 – March 11, 2022

Collection of theses of scientific and methodical reports of scientific and pedagogical internship, which was organized by „Vasile Goldiș” Western University of Arad, Romania, North University Centre of Baia Mare, Romania, Institute of professional development, Slovakia, Association of International Educational and Scientific Cooperation, Ukraine, for research and teaching staff of Ukrainian universities on February 7 – March 11, 2022 in educational and scientific institutions of foreign countries.

ORGANIZING COMMITTEE OF SCIENTIFIC AND PEDAGOGICAL INTERNSHIP

Asociat prof. Molnar Shandor, Cs.

Conf. univ. dr. Berlingher Daniel

Conf. univ. dr. Ioan-Mircea Farcash

Dr. Asociat prof. Ioan-Liviu Taut

Prof. JUDr. Dmytry Byelov, DrSc.

Asociat prof. Taras Datio

Asociat prof. Herzanich Vitaliy, Cs.

Executive Secretary of the internship: Valentyna Tymko

Facultatea de Litere

**UNIVERSITATEA DE VEST
“VASILE GOLDIȘ”
din ARAD**

CONTENTS

Section 1. MODERN METHODS AND MEANS OF TRAINING FUTURE LAWYERS

THE PROBLEM OF DOUBLE BRINGING TO RESPONSIBILITY FOR DOMESTIC VIOLENCE

*ПРОБЛЕМА ПОДВІЙНОГО ПРИТЯГНЕННЯ
ДО ВІДПОВІДАЛЬНОСТІ ЗА ДОМАШНЄ НАСИЛЬСТВО*
Беспаль О.Л. 6

MODERN METHODS AND TECHNIQUES OF TEACHING LAW STUDENTS IN THE CONTEXT OF THE COVID-19 PANDEMIC

Voroniatnikov Oleksandr 10

PROSPECTS OF A LAWYER AS A MEDIATOR

ПЕРСПЕКТИВИ АДВОКАТА ЯК МЕДІАТОРА
Остафійчук Л.А. 15

INSTITUTE OF EVIDENCE IN CASES OF INDIVIDUAL PROCEEDINGS

*ІНСТИТУТ ДОКАЗУВАННЯ У СПРАВАХ ОКРЕМОГО
ПРОВАДЖЕННЯ*
Татулич І. Ю. 19

HUMAN RIGHTS AND RIGHTS FOR INFORMATION: METODOLOGICAL ASPECT

Byelov Dmytro 26

METHODOLOGICAL ASPECT OF THE STATE'S MAIN FUNCTIONS

Hromovchuk Myroslava 31

Section 2. INTRODUCTION OF THE LATEST TEACHING PRACTICES AND DEVELOPMENT OF THE EDUCATIONAL PROCESS IN THE FIELD OF PHILOLOGY: THE EXPERIENCE OF EU COUNTRIES

FEATURES OF INTERTEXTUAL ANALYSIS “LIVING ROOMS OF THE OLD LADY” BY F. DURENMATT

*ОСОБЛИВОСТІ ІНТЕРТЕКСТУАЛЬНОГО АНАЛІЗУ
«ГОСТИНИ СТАРОЇ ДАМИ» Ф. ДЮРЕНМАТТА*

Гальчук О. В. 37

**MENTAL ACTIVITY OF THE CHARACTER AND ITS
VERBALIZATION IN THE ARTISTIC TEXT OF BRITISH
POSTMODERNISM**

Кауза І.Б. 43

**CROSS-LINGUISTIC AND CROSS-CULTURAL
NATURE OF MANIPULATION**

Povoroznyuk R.V. 48

**Section 3. INTRODUCTION OF THE LATEST TEACHING
PRACTICES AND DEVELOPMENT OF THE EDUCATIONAL
PROCESS IN THE FIELD OF MEDICINE AND DENTISTRY:
THE EXPERIENCE OF EU COUNTRIES**

**VIEWS OF MODERN MEDICINE ON THE TREATMENT
OF BACTERIAL VAGINOSIS**

*ПОГЛЯДИ СУЧАСНОЇ МЕДИЦИНИ НА ТЕРАПІЮ
БАКТЕРІАЛЬНОГО ВАГІНОЗУ*

Флуд В.В. 53

**Section 4. INTRODUCTION OF THE LATEST PRACTICES
OF TEACHING AND DEVELOPMENT OF THE EDUCATIONAL
PROCESS IN THE FIELD OF PHYSICAL AND MATHEMATICAL
SCIENCES: EXPERIENCE OF EU COUNTRIES**

**FEATURES OF INDUSTRIAL CONTROL BY MICROWAVE
METHODS OF DIELECTRIC PROPERTIES OF
MULTICOMPONENT LIQUIDS**

*ОСОБЛИВОСТІ ПРОМИСЛОВОГО КОНТРОЛЮ
МІКРОХВИЛЬОВИМИ МЕТОДАМИ ДІЕЛЕКТРИЧНИХ
ВЛАСТИВОСТЕЙ БАГАТОКОМПОНЕНТНИХ РІДИН*

Заболотний П.І. 58

**Section 5. INTRODUCTION OF THE NEWEST PRACTICES
OF TEACHING AND DEVELOPMENT OF EDUCATIONAL
PROCESS IN THE FIELD OF ECONOMIC SCIENCES:
EXPERIENCE OF THE EU COUNTRIES**

ОСОБЛИВОСТІ ІНТЕРТЕКСТУАЛЬНОГО АНАЛІЗУ

«ГОСТИНИ СТАРОЇ ДАМИ» Ф. ДЮРЕНМАТТА

Гальчук О. В.

доктор філологічних наук, доцент,

професор кафедри світової літератури

Київського університету імені Бориса Грінченка,

м. Київ, Україна

Серед драм, які формують літературний канон ХХ століття, особливе місце належить творчому доробку швейцарця Ф. Дюрренматта. Аналіз його п'єс відкриває перед студентами-філологами перспективу визначити характерні риси постмодерної поетики, які письменник реалізував в парадигмі «трагічної комедії». Попри те, що літературознавчий дискурс його творчості триває вже не одне десятиліття і зарубіжні та вітчизняні науковці (Г.Кнапп, Г. Арнольд, Д. Затонський, Ю. Архипов, О. Дорошина, Л. Невська, Н. Павлова, Л. Козаєва, Л. Гайсюк, Л.Дзіковська та ін.) солідарні щодо художнього образу світу-лабіринту Ф. Дюрренматта як результату діалогу автора зі світовим контекстом, аналіз його творів із погляду інтертекстуальності залишається актуальним.

Головним завданням аналізу міжтекстових зв'язків «Гостини старої дами» (1956) є «висвітлити спільні текстуальні та ідеологічні резонанси» [2, с. 171] п'єси та її інтертекстів, вирішення якого уможливлює застосування компаративної методики і «покрокового» close reading тексту.

Першим «кроком» вважаємо обґрунтування закономірності високого індексу міжтекстових зв'язків усієї творчості Ф. Дюрренматта і цієї п'єси зокрема. Вдаючись до жанрових трансформацій, письменник активно звертався до притчоподібних сюжетів, де за допомогою елементів «чорного гумору», балаганного блазнювання, епатажних сцен розгортав гостру сатиру на сучасний йому гротесковий світ і людину. Невідповідність героїв і ситуацій у його п'єсах як неможливість розв'язати внутрішні конфлікти породжують ефект трагікомічності. Саме трагікомедію Ф. Дюрренматт вважав найбільш адекватну часові драматургічну форму, заявляючи про «вичерпність» власне трагедії, яка,

на його думку, передбачає «провину, нужду, міру, відповідальність» [1]. Тоді як персонажі його драм не здатні піднятися до означених «трагедійних» висот. Таке бачення сучасного театру і героя відповідало постмодерністській концепції світу, а отже, формування художнього образу світу за замовчуванням передбачало активну рецепцію і трансформацію мотивів світової літератури.

Цю авторську позицію можна аргументувати, аналізуючи домінантні й периферійні міжтекстові зв'язки «Гостини старої дами» на другому «кроці» її інтертекстуального прочитання. Під домінантними в цьому контексті розуміємо біблійні та античні джерела, реципіюючи які, Ф. Дюрренматт акцентує насамперед на етичних і філософських питаннях, а периферійними – відголоски мотивів світової літератури, від середньовічної до новітньої ХХ століття. Їхня «співприсутність» у різних видах міжтекстуальних зв'язків (алюзії, ремінісценції тощо) увиразнює соціальну проблематику п'єси.

Виокремлення двох лейтмотивів, які формують сюжетний каркас «Гостини старої дами», допоможе з'ясувати роль домінантних інтертекстів. Так, біблійний інтертекст оприявлюється в жіночій варіації мотиву блудного сина і картинах апокаліптичного Суду, античний – у мотиві помсти за знехтуване кохання, де впізнається еврипідівська Медея. У трагікомедії ці мотиви, переплітаючись, постають сутнісними характеристиками головної героїні Клер. Колись Клерхен Вешер, а тепер багатійка Цаханасян повертається в рідне містечко Гюллен сорок п'ять років потому як, спираючись на покази підкуплених Альфредом Іллем лжесвідків, суд відкинув її позов про визнання юнака батьком ще не народженої дитини і прирік на вигнання за аморальність. І тепер ця «блудна донька» Гюллена пропонує місту мільярд, якщо Ілль буде покараний. Таким чином, експліцитно оприявлені біблійні і античні мотиви зафіксовані в історії Клер. Вони надають образу масштабності, піднімаючи до рівня символу. Зіставивши історію Клер із традиційними сюжетами, важливо визначити змістові трансформації, які відбулися у результаті авторського перекодування в іронічний реєстр, питомий для постмодерністської поетики.

Під час третього «кроку» в аналізі міжтекстових зв'язків драми Ф. Дюрренматта необхідно звернути увагу на формування її «вертикального» контексту на рівні списку дійових осіб і ремарок. Так, ознайомившись зі переліком дійових осіб, бачимо, що тільки головна героїня і її колишній коханий мають власні імена. Натомість для решти персонажів автор дає означення професії, посади чи родинних зв'язків. Винятком є охоронці Тобі і Робі, безмовні і примітивні, та двоє чоловіків, на лжесвідченні яких ґрунтувався вирок суду 45 років тому. Згодом, після втрати дитини, років, проведених у будинку розпусти і кількох шлюбів із багатіями, Клер знайшла їх. За її наказом чоловіків осліпили й оскопили (алюзія на «сліпе» в сенсі незаангажоване правосуддя), і дали нові «зручні» імена – Кобі і Лобі. Так, вважаємо, остаточно оформлюється втрата ними власної ідентичності. Вони є і пародією на фольклорний тип персонажа-помічника, але роздробленого надвоє, а отже, ще більше знеціненого. Те, що, окрім Тобі/Робі, Кобі/Лобі, зазначені також імена головних героїв, вказує на їх авторську оцінку як таких, що також втратили свою тотожність: Ілль, зрадивши кохану, а Клара – коли вирішила метою життя зробити помсту. Вони перетворюються на образи-двійники, де жертва і кат міняються місцями.

Важливу роль відіграє і широка авторська ремарка з описом Гюллена. Студентам пропонується визначити ключові слова в характеристиці топосу (*напівздертий розклад потягів на мурі, заржавілий семафор, нужденна дорога, гола будка, обшарпані плакати* [1]), які корелюють із концептами «стагнація», «занепад». Знаючи пієтет Ф. Дюрренматта перед творчістю М. Гоголя, варто для порівняння зачитати перші абзаци «Мертвих душ», де описується містечко NN. Припускаємо, що гоголівська ремінісценція є вказівкою на «змертвіння» гюлленців, яким *«тільки й лишилося втіхи, що дивитися на потяги»* [1]. Окрім того, інтертекстемами є і назви потягів, на одному з яких прибула Клер, – «Гудрун», «Шалений Роланд», «Лорелея». *Гудрун* – це скандинавський варіант імені Крїмхільди, яка і в скандинавському, і в німецькому («Пісня про Нібелунгів») епосах є втіленням жінки-месниці. Гине в битві з маврами через

зраду Ганелона герої однойменної поеми Аріосто *шалений Роланд*. Мстить за смерть коханого, зачаровуючи своїм співом моряків, героїня балади Г. Гейне *Лорелея*. Спільним для всіх цих персонажів є семантичне поле «зрада, помста, смерть», що зорієнтовує на любовний трикутник «Клер – Альфред Ілль – його дружина Матильда». Образ самої Клер в оцінці одного з персонажів, Учителя, зсотаний з історичних і літературних паралелей: він називає її «*дамою в чорному*» (традиційне зображення смерті), що викликає страх; подає алузію на античну богиню Клото («*у її руках нитки людських життів*»), а то порівнює з «*гетерою Лаїдою наших днів*». В історії кохання Клер і Альфреда він бачить то відголоски історії Ромео і Джульєтти, то античної трагедії: «*Нарешті наше місто пізнає кипіння античних пристрастей*» [1].

Четвертий «крок» аналізу твору – визначення конфліктів різних типів, заявлених уже в першій дії: юридичний (Ілль нагадує про термін давності злочину), моральний («*Ти сам обрав свій шлях, а я свій не обирала*» [1], – каже Альфредові Клер) і навіть цивілізаційний (на пропозицію Клер бургомістр відповідає: «*Ми поки що живемо в Європі, і ми християни. Від імені міста Гюллена і в ім'я гуманізму я відкидаю вашу пропозицію. Краще бути злиднем, ніж катом*»[1]). А на їхню трагічну розв'язку натякає згадка про Апокаліпсис: начальник потяга пропонує Клер затриматись у Гюллени, щоб побачити собор «*із зображенням Страшного Суду*» [1].

Власне, навколо образу Страшного суду і метафори «світ – театр» варто сконцентруватись на п'ятому, завершальному, «кроці» інтертекстуального аналізу твору. Суд, якого вимагає Клер, це і її власний акт помсти, і перевірка гюлленців на людяність, і можливість для Ілля усвідомити власну провину. У мотиві «тестування», кульмінацією якого є сцена влаштованого на арені цирку судилища над Іллем, виразною видається ремінісценція сеансу чорної магії, влаштованого у вар'єте Воландом і його почтом, з роману «Майстер і Маргарита». Та, на відміну від М. Булгакова, Ф. Дюрренматт відмовляє гюлленцям у шансі успішно скласти такий іспит. Судилище, а по суті вбивство Ілла, відбувається за мовчазної згоди всіх городян в обмін на мільярд. Відтак

пародія на Страшний суд стає сатирою на споживацьке суспільство. «Продається все!» – переконана Клер, випробовуючи гюлленців багатством. Так у творі реалізуються ті функції інтертексту, які О. Земська називає «пародіюванням та висміюванням догм» [3, с. 36].

Це оприявлюється і в зображенні автором реальності як ігрової. Від моменту підготовки гюлленців до зустрічі Клер і до сцени, де під спів «античного хору» ошатно одягнених городян вона, забравши тіло Альфреда, від'їздить на Капрі, перед глядачем розгортається театралізована дійсність. Пародією на державні прийоми є намагання надати презентабельності вже давно занедбаному і зруйнованому Гюллену. Вказівка – у спільному «недо-»: недописане прізвище Клер на транспаранті, недоказана промова бургомистра, недоспівана пісня хору, яку обриває дзвін. Відвертою театралізацією є сцена побачення Клер з Іллем у Конрадовому лісі (символічно – у місці зраді, у «Гестиманському саду», а для Ілля він і «Голгофа»), де, тримаючи в руках гілки, слуги Клер грають роль дерев. «Виставою у виставі» є і розв'язка твору: Ілля вбивають, а глядачам у цей час транслюють урочисте зібрання, де під супровід фальшивих промов, зітканих із вивернутих назовні моральних імперативів (над сценою напис *«Поважне життя, мистецтво ж веселе»*), місто отримує мільярдну «пожертву» Клер.

Отже, аналіз домінантних і периферійних міжтекстових зв'язків «Гостини старої дами» уможливорює висновок, що інтертекстуальність є призмою, крізь яку отримують увиразнення проблемно-тематичні, образні та стильові аспекти «трагічної комедії» Ф. Дюрренматта.

Література:

1. Дюрренматт Ф. Гостина старої дами. URL: <https://www.ukrlib.com.ua/world/printit.php?tid=2988>
2. Енциклопедія постмодернізму. За ред. Ч.Е.Вінквіста і В.Е.Тейлора. Київ : Основи, 2003. 503 с.
3. Земская Е. Клише новояза и цитация в языке постсоветского общества. Вопросы языкознания. – 1996. – № 3. – С. 34 – 38.